

30 листопада. – Ч. 61. – С. 3.

41. Шефство вищих шкіл Кам'янця над Маківським районом // Там само. – 1924. – 5 жовтня. – Ч. 46. – С. 4.

42. Як ми святкували день врожаю. Свято врожаю у СГП // Там само. – 1924. – 25 вересня. – Ч. 43. – С. 3.

43. Як ми святкували день врожаю. У В. Арм'янах // Там само.

44. Як ми святкували день врожаю. В с.Панівцях // Там само.

45. Як ми святкували день врожаю. В с.Кубачівка та Карвасарах // Там само.

46. Заклинський, Р. Партосередок вищих шкіл... – С. 2.

47. “Місяць лісу” // Там само. – 1924. – 2 листопада. – Ч. 54. – С. 4.

48. Більше уваги готуванню кадрів... – С. 3

49. Комітет взаємодопомоги при СГП та Робфаку // Там само. – 1924. – 27 листопада. – Ч. 60. – С. 4.

50. Студентський буфет при Кам'янецькому СГП працює незадовільно // Там само. – 1930. – 25 квітня. – № 45 (715). – С. 4.

Резюме

На основе материалов газеты “Червоный кордон” исследуются основные составляющие жизни Каменец-Подольского сельскохозяйственного института, формирование студенческого контингента, учебная работа и общественно-политическая жизнь вуза.

Ключевые слова: Каменец-Подольский сельскохозяйственный институт, студенты, газета, кружок.

Одержано 5 квітня 2012 року

УДК 378:61(477.44)“1934/1939”

В.В.Пагор

Вінницький медичний інститут: кадри, студентський контингент, матеріальна база (1934–1939 рр.)

Досліджуються утворення та діяльність Вінницького медичного інституту, зокрема формування викладацького складу та студентського контингенту, окремі аспекти навчальної та громадської роботи, профспілкову діяльність, репресії щодо керівників вузу, матеріальне становище студентів.

Ключові слова: Вінницький медінститут, директори, викладачі, студенти, навчання, репресії, будівництво.

З розвитком вищої медичної освіти на Поділлі нерозривно пов'язана діяльність Вінницького медичного інституту (ВМІ), який став потужною базою з підготовки висококваліфікованих медичних фахівців. Робота інституту сприяла поповненню кадрами галузі охорони здоров'я, підвищенню якості медичної допомоги в регіоні. Поряд з цим перед дирекцією новоутвореного вишу постали ряд складних завдань: формування кадрового складу, студентського контингенту, матеріальної та навчально-практичної бази для забезпечення висококваліфікованої підготовки фахівців.

Окремі аспекти піднятої проблеми знайшли висвітлення переважно у працях викладачів Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова, спадкоємця ВМІ, В.М.Мороз¹, О.Г.Процек², С.І.Корхов³ та ін. поряд із висвітленням основних віх історії вишу, на жаль, залишили поза увагою ряд актуальних питань роботи закладу у 30-х рр.. XX ст. Метою нашої статті є з'ясування наукового складу, процесу формування студентського контингенту і матеріальної бази Вінницького медичного інституту з часу відкриття і до початку Другої світової війни.

Зазначений виш у Вінниці було створено 14 серпня 1934 р. З перших днів його роботи розпочалося форсоване формування студентського контингенту, відбувалася організація викладацького складу та матеріально-технічної бази. Багато зусиль для цього доклала перший директор вишу А.Ф.Смолянська. Спочатку в інституті проявився лікувально-профілактичний факультет⁴.

Укомплектування матеріально-технічної бази відбувалося на основі Вінницького фармацевтичного інституту та вечірнього виробничого медичного інституту. Передачу лабораторій, кабінетів, навчального обладнання і бібліотеки з фармацевтичного інституту завершили 25 вересня 1934 р.⁵

Гостро постала проблема з формуванням викладацького контингенту. На роботу до інституту запросили працювати асистентами практичних лікарів лікувальних закладів Вінниці. На кафедрах за сумісництвом розпочали працювати викладачі місцевого фармацевтичного інституту⁶. Якійсному укомплектуванню професорсько-викладацького складу сприяло запрошення викладачів з інших вишів. Так, з Київського медінституту приїхали професори: Б.С.Шкляр – терапевт, І.А.Сковорода-Зачиняєв – фізіолог, В.С.Кравченко – біохімік та ін.⁷ Вони стали завідувати кафедрами відповідно терапії, фізіології і біохімії⁸. Загалом же кадри вишу склали прибулі професори анатомії, фізіології, біохімії, мікробіології, патологічної фізіології, діагностики, терапії та хірургії⁹. Серед них був московський професор Фомін. Згодом він розповідав так: “Я їхав у Вінницю з Москви на роботу в медичний інститут після довгих вагань і сумнівів. Думав: що за інститут може бути в такій далекій провінції? Проте, я приємно розчарувався. Бо зустрів тут групу ентузіастів, людей, прийнятих бажанням створити справжнє вогнище культури. З охотою почав працювати, бо бачу, які багатющі у нас перспективи...”¹⁰.

Процес формування професорсько-викладацького та адміністративно-технічного персоналу відбувався поступово. Станом на 1935 р. в інституті

працювали 9 професорів, 2 доценти, 46 асистентів та 7 лаборантів¹¹. У наступні роки процес зростання викладацького складу продовжився. На початку 1936–1937 н.р. до вишу запросили професора з анатомії М.К.Замятіна та педіатрії – Б.П.Брюханського¹². Станом на 1937 р. тут працювали 14 професорів, 3 виконувачі обов’язків професорів, 6 доцентів, 70 асистентів, 16 клінічних ординаторів, 10 лаборантів (з вищою освітою)¹³. Наступного року кількість доцентів збільшилася на 3¹⁴, викладацький склад нараховував загалом 135 осіб¹⁵.

В перший рік функціонування вишу на навчання приймали у першу чергу студентів інших навчальних закладів медичного напрямку. Зокрема, підготовчі курси медиків у Бердичеві делегували сюди 26 осіб, Вінниці – 42, робітфак фармацевтичного інституту – 60. Було прийнято також 115 заяв від абітурієнтів на загальних підставах. На 6 і 7 семестри зарахували близько 100 студентів-заочників Одеського медінституту¹⁶. В підсумку 550-600 студентів (точну кількість встановити важко) навчалися на 4-х курсах¹⁷.

Здобувати вищу медичну освіту мали можливість вихідці з бідних сімей¹⁸, безпритульні¹⁹. Окрім соціального походження, при вступі враховувався вік абітурієнта та освітній рівень. Зокрема, на лікувальний факультет приймали студентів віком 17(18)-35 років, які мали закінчену середню освіту (10-тирічка, робітфак, технікум). Навчання тривало 5 років²⁰.

Вступні іспити проводилися з української та російської мов і літератур, математики, фізики, хімії та іноземної мови (на вибір абітурієнта: німецької, французької чи англійської)²¹. Невдовзі до цього переліку вступних іспитів додали ще й політграмоту²². У 1937 р. до правил внесли зміни. Осіб, які закінчили 10-ти річну школу на “відмінно”, приймали без вступних випробувань²³.

У грудні 1934 р. в інституті навчалось 546 студентів, зокрема на першому курсі – 238, на другому – 138, третьому – 129 і четвертому – 41. 70% студентів мали середню медичну освіту. За національним складом переважали євреї – 250 осіб. За ними розмістилися українці – 242 особи, росіяни – 20, поляки – 14, представники інших національностей – 4²⁴. На початку 1935 р. контингент студентів досяг 670 осіб та 300 робітфаківців²⁵.

1935 року збільшилась кількість бажаючих здобути освіту в інституті. Зокрема, на 350 вакантних місць першокурсників надійшло 500 заяв. Переважна більшість абітурієнтів були робітниками і колгоспниками²⁶. Ситуація повторилася наступного року, коли на 300 вакантних місць претендували 500 осіб²⁷.

У 1937 р. в інституті навчалось 1280 студентів, на робітфаці – 190 слухачів²⁸. На жаль, у першому семестрі 1937–1938 н.р. студенти мали велику академічну заборгованість. Так, з 931 студента відставали у навчанні 437, що становило 47%. У другому семестрі заборгованість продовжувала зростати. Не кращою ситуація була з відвідуванням занять: лише за перше півріччя було пропущено 12 тис. годин²⁹. Директор інституту І.П.Кононенко наголошував, що: “Пропущені практичні заняття не відроблялися, чим знижувалася якість підготовки майбутніх лікарів. Навчальний план за перший семестр [1937–1938 н.р. – Авт.] був виконаний на 95%”³⁰.

Викладачі проводили чимало консультацій для допомоги студентам, які мали пропущені практичні заняття. Їх брали на облік, і в позанавчальний час організовували відпрацювання пропусків³¹.

У 1936 р. виш здійснив перший випуск фахівців. Із 33 осіб 26 закінчили навчальний заклад на "відмінно". Причиною такого високого показника міг стати практичний досвід, адже більша частина перших випускників за мала понад 25 років лікарської практики. Усі вони були колишніми лікпомами (лікарськими помічниками)³². (Окремі з них здобули вищу освіту разом зі своїми дітьми³³). З приводу першого випуску в інституті провели урочисту конференцію³⁴. Другий випуск 1937 року дав 115 нових лікарів, 13 з яких були відмінниками в навчанні³⁵.

Із 98 випускників 1938 року 48% склали державний іспит з патологічної анатомії на "відмінно", 39% – з гігієни, 41% – хірургії, 48% – з акушерства та гінекології, 7 осіб залишили для наукової роботи при інституті³⁶.

Отримавши дипломи, фахівці йшли працювати в районні лікарні, військові госпіталі. Про себе вони заявляли: "Ми – молоді радянські патріоти. Наші серця горять любов'ю до рідної батьківщини, до більшовицької партії... Починаючи самостійну роботу, ми докладемо всіх сил, щоб виправдати почесне звання радянських лікарів, будемо працювати і оберігати людину так, як вчить нас товариш Сталін"³⁷. Ці слова підтверджують заідеологізованість навчального процесу, просякнення молоді ідеологічними догмами, які панували в тоталітарному суспільстві, наївною вірою в світле майбутнє і Сталіна.

Про відданість комуністичній партії писала випускниця ВМІ 1938 р. Е.Гольденберг на сторінках часопису "Більшовицька правда": "Ми працюємо лікарями в містечках і районних лікарнях, але, коли заграють тривожні сурми війни, ми підемо боронити рідну батьківщину і зберігатимемо кожну краплину крові наших бійців, які завдаватимуть ворогові нещадних ударів. Наші серця повні вдячності більшовицькій партії, радянському урядові..."³⁸.

В інституті практикувалося укладення договорів про соціалістичне змагання, зокрема, з медичним інститутом м. Сталіно (сьогодні Донецьк). З цього приводу директор вишу зазначав: "Всі працівники кафедр охоплені соціалістичними зобов'язаннями. Кафедри і академічні групи студентів змагалися між собою"³⁹.

Студенти проводили активну громадську та культурну роботу. Зокрема, у 1936 р. вони листувалися з відомим французьким письменником Роменом Ролланом⁴⁰. В березні того ж року молодь взяла участь у першій обласній олімпіаді самодіяльного мистецтва⁴¹. 16 студентів ВМІ 21 квітня 1936 р. взяли участь в українських гімнастичних змаганнях медичних інститутів у Києві⁴².

Велика увага приділялась поширенню комуністичної ідеології. Партійну організацію інституту було створено ще в серпні 1934 р. – групу КП(б)У склали 4 комуністи на чолі із завідувачем кафедри історії партії Т.Н.Сопильнюком. Через півроку партосередок нараховував вже 12 осіб⁴³. Наприкінці 1936 р. він складав з 18 комуністів, серед яких були і 5 студентів. У січні 1937 р. створили партійний

комітет, який очолив заступник директора з господарської частини М.П.Попов. У жовтні 1937 р. секретарем парткому стала студентка С.Вашкевич⁴⁴.

На сторінках радянської періодики вміщено інформацію про політичні репресії і чистки, які мали місце серед викладацького складу в 30-ті рр. ХХ ст. Так, у середині 30-х рр. окремі викладачі вишу розгорнули критику першого директора медичного інституту О.П.Смолянської. Звинувачення опиралися на те, що вона підбирала кадри викладачів та приймала до вишу за класовим принципом. В окремих газетах (“Правда”, “Комуніст”, “Комсомолец України”) розгорнулися безпідставні напади на окремих вчених. На їхню адресу звучали негативні відгуки, їх називали “тупоумними”, “шкідниками”, “фашистами”. З цього приводу в інституті засідали партійні групи, створювалися спеціальні комісії з представників міському та обкому партії. На захист професорів почала виступати директор інституту. Завдяки втручання Вінницького обкому партії в середині літа 1935 р. критика керівника навчального закладу припиняється⁴⁵.

У серпні 1935 р. О.П.Смолянська в листі до Вінницького обкому партії виступила на захист окремих професорів та викладачів. Зокрема, вона доводила, що помічник директора з навчальної частини, завідувач кафедри хімії професор О.М.Морейніс ніколи не приховував свого керівництва департаментом охорони здоров’я за Директорії УНР. Закінчивши фармацевтичний відділ Київського університету, він з 1926 р. працював на посаді професора в різних вишах УСРР. Науковець був автором капітального підручника з фармацевтичної хімії, який витримав три перевидання, що друкувалося з грифом Наркомату охорони здоров’я для усіх медичних вишів республіки. Розгорнута критика на сторінках преси кращих викладачів та управлінців вишу призводила до винищення найбільш передової і прогресивної ланки кадрів медвузу, негативно відображалася на морально-психологічному кліматі колективу⁴⁶.

У 1938 р. місцевий часопис “Молодий більшовик” так відгукувався про нового керманіча інституту: “Директор тов. Кононенко давно прославив себе, як демагог і самодур. Зазнайство, нечуте формально-бюрократичне ставлення до студентів стало стилем його роботи”⁴⁷. На сторінках газети директора закладу безпідставно звинувачували у недбалому ставленні до колективу, приписували погане ставлення до студентства, наголошуючи, що “цей чинуша забув, що байдужість, бюрократизм і формальний підхід до людини – риси, чужі більшовизму”⁴⁸.

Впливу репресивної машини зазнали, насамперед керівники вишу. Так, у 1937 р. репресували О.П.Смолянську, за нею Г.Д.Бріліанта. Впродовж 1937–1938 рр. інститут очолював М.О.Василець, згодом репресований і розстріляний. Після нього керманічем медінституту обрали І.П.Кононенка. Він очолював заклад до початку війни⁴⁹.

Мало відомостей збереглося про вплив тоталітарної системи на долі окремих студентів. Відомі окремі випадки розкрадання студентами державного майна, яке владою особливо не каралося. Про це свідчить випадок крадіжки

у гуртожитку речей студентом V курсу (1937 р.). За здійснене правопорушення його виселили з гуртожитку та примусили відшкодувати майнові збитки в подвійному розмірі, проте залишили в лавах студентів⁵⁰.

Окремим питанням є вивчення матеріального становища вишу, матеріально-побутових умов життя викладачів та студентів. Ще в процесі створення інституту виникли проблеми з навчальним приміщенням та студентським житлом. На початку 1935 р. невирішеним залишалося питання про виділення ділянки під забудову морфологічного корпусу⁵¹. Для його спорудження, а також студентських гуртожитків, клініки, викладацького житлового будинку тощо при облздороввідділі утворили відповідне управління⁵². Навесні 1935 р. розпочали будівництво корпусу площею 50 тис. кубометрів (річне фінансування будівельних робіт склало 525 тис. крб.)⁵³. Впродовж червня-жовтня 1935 р. заклали фундамент та цоколи⁵⁴. Загалом для зведення будинків інституту було виділено 15 га земельної площі поруч з лікарнею ім. М.І.Пирогова⁵⁵.

Найбільшу увагу приділили студентським гуртожиткам. Один з них планували закінчити до початку нового навчального року⁵⁶. У жовтні 1935 р. вдалося завершити будівництво 4-х поверхового гуртожитку, в якому могли розквартируватися 250 студентів. Будівля була обладнана великою їдальнею, водогонном, каналізацією та центральним опаленням⁵⁷. Інший студентський гуртожиток на 250 місць добудовували і планували здати в експлуатацію в січні 1936 року⁵⁸.

У 1936 р. для професури спішними темпами зводили триповерховий будинок на 12 квартир⁵⁹. В перспективі планувалося збудувати фізіологічний навчальний корпус та клінічне містечко на 800 ліжок. Адміністрація планувала добудувати дитячу клініку, якою завідував професор Бруханський⁶⁰.

Розгортання будівництва інституту вимагало значних коштів. За даними періодики, бюджет інституту протягом 1934–1937 рр. зріс з 1,1 млн. до 5,5 млн. крб. Якщо витрати на устаткування в 1936 р. становили 0,345 млн. крб., то у 1937 р. вони зросли до 1,134 млн. крб.⁶¹.

Забезпечення навчального процесу приладами та навчальною літературою було недостатнім. Зокрема, одним мікроскопом користувалися 8–10 осіб, тоді як унормованим вважався один прилад на 2-х студентів. Особливо відчувався дефіцит у навчальних посібниках з хімії та анатомії. Однією книгою з анатомії користувалися 10 і більше студентів⁶². Коштів, які надходили з бюджету було недостатньо. Наркомат здоров'я протягом 1935 р. виділив лише десяту частину коштів на закупівлю інвентарю та літератури⁶³. Лише в 1936 р. відбулося необхідне поповнення навчальної апаратури і устаткування для лабораторій на 500 тис. крб. Зокрема, було придбано 50 нових навчальних мікроскопів, що в той час коштували 250 тис. крб.⁶⁴.

З приводу навчальних приміщень дирекція інституту змушена була констатувати: «Забезпечення аудиторій також погане тому, що у Вінниці немає стільців, інколи приходится навіть двом студентам сидіти на одному стільці»⁶⁵. На порядку денному стояло питання обладнання аудиторій для читання лекцій, в якій могли б поміститися близько 350 студентів⁶⁶.

Створення інститутської бібліотеки відбулося на базі Полтавського та Вінницького фармацевтичних інститутів. Бібліотека новоствореного інституту містила чимало зібрань рідкісних книг з медицини XVIII–XIX ст., частина з яких збереглися до сьогодні⁶⁷. Поступово поповнювалися бібліотечні фонди. Станом на 1937 р. вони оцінювалися на 300 тис. крб.⁶⁸.

Дирекція інституту приділяла чимало уваги налагодженню матеріально-побутових умов студентів. Розпочали роботу пральня, майстерня для ремонту взуття та одягу, студентська їдальня⁶⁹. Близько 80% студентів одержували стипендії⁷⁰. У 1936 р. президія облвиконкому прийняла рішення про призначення двох стипендій імені Максима Горького студентам вінницьких вишів – учительського та медичного⁷¹. У 1937 році стипендіями забезпечили 82% студентів, місцями у гуртожитках – 60%⁷². Загалом у гуртожитках проживало понад 250 студентів і ще 370 винаймали приватні квартири. Під гуртожитки виділили 4 будинки, два з яких знаходилися за межами міста (відстань до навчального корпусу складала близько 2 км)⁷³. Два студентські гуртожитки були розміщені на території психіатричної лікарні, незважаючи на опір адміністрації⁷⁴.

Директор О.П.Смолянська з приводу віддаленого студентського житла зазначала: “Стан гуртожитків за містом на даний час дуже добрий, там розміщено 120 осіб. Ліжками, білизною, тумбочками [студенти] забезпечені. Подушки у всіх є, причому 50 осіб мають м’які подушки, більшість студентів мають свої подушки і лише декілька осіб мають подушки солом’яні”⁷⁵.

Інститутські приміщення опалювалися не завжди за санітарними нормами (середня температура тут становила 15–16 градусів). Натомість у гуртожитках було прохолодніше⁷⁶.

Студенти харчувалися у двох їдальнях (одна з них знаходилася за містом, і була розрахована лише на 100 осіб). Утім, проблеми з харчуванням існували. Траплялося, що “в обіді знаходили скло. Були випадки, що виносили з їдальні продукти. Повара видавали 150 обідів замість 200, 50 відбували на сторону”⁷⁷. Не було належного чином налагоджено постачання хліба, який “видавали на 5–6-й день, студенти його поїдали і залишалися без хліба”⁷⁸.

Поживність студентського обіду була в межах 800–1000 калорій, а вартість в середньому 2 крб. Інколи студенти могли вживати м’ясо, яке було великою рідкістю і видавалося не регулярно – лише в період сесій. Натомість студентів-передовиків (“ударників”) забезпечували обідами, які склалися з 3-х блюд⁷⁹.

Труднощі, з якими зіткнувся навчальний заклад в перші роки існування, за словами директора Г.Д.Бріліанта, зводилися до браку приміщень, помилок у навчальному плані (на самостійну роботу студентів давалось надто мало часу), повільного розгортання науково-дослідницької роботи, а також недостатньої політико-масової роботи серед студентства⁸⁰.

Отже, необхідність утворення на Поділлі вишу, який би розгорнув підготовку медичних кадрів вищої кваліфікації, було реалізовано в середні 30-х рр. XX ст. з відкриттям Вінницького медінституту. Владою невідповідно було

обрано Вінницю, адже тут уже склалася мережа лікарських установ, які мали добротну базу для фахового вишколу. Найбільш важкими виявилися перші роки становлення вишу, коли вдалося сформувати викладацький склад та студентський контингент, структурувати виш внутрішньо, накопичити матеріальну базу. Навчальний процес був заідеологізованим. Велика частина студентів пропустила заняття, змушена була їх відпрацьовувати. Великим досягненням вишу було спорудження навчальних корпусів, викладацького і студентського житла. Не всі важливі питання забезпечення навчального процесу і соціальної інфраструктури вирішувалися вчасно і у повному обсязі.

Примітки:

1. Мороз, В. М. Основні етапи становлення і розвитку Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова / В. М. Мороз // Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова: матеріали з історії університету / [під ред. В.М.Мороза]. – Вінниця: ВДМУ, 1994. – С. 3-14; Мороз, В. М. Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова (історія створення, підсумок основних напрямків діяльності, перспективи подальшого розвитку) / В. М. Мороз, О. Г. Процек, О. Г. Смольський // Медична освіта: науково-практичний журнал. – Тернопіль, 2001. – № 2. – С. 13-19.

2. Процек, О. Г. Історія заснування Вінницького медичного інституту / О. Г. Процек, В. С. Іванашко, Н. М. Древа // Вісник Вінницького національного медичного університету. – Вінниця, 2005. – № 9 (1). – С. 187-196; Процек, Е. Г. Історія створення Вінницького медичного інституту / Е. Г. Процек, В. С. Іванашко, Н. Н. Древа // Асклепій: историко-медицинский журнал. – Еириц, 2005. – № 1. – С. 12-24.

3. Корхов, С. И. Некоторые этапы деятельности Винницкого медицинского института им. Н.И.Пирогова / С. И. Корхов // Основные этапы и направления деятельности Винницкого медицинского института им. Н.И.Пирогова: материалы юбилейной научной конференции ВМИ / [редкол.: М.П.Рудюк (отв. ред.), Б.З.Сухоруков, К.П.Дерепа и др.]. – К.: Здоров'я, 1969. – С. 3-18.

4. Морейніс, Л. К. Більше уваги і допомоги Вінницькому медінституту / Л. К. Морейніс // Більшовицька правда. – Вінниця. – 1934. – 3 серпня. – № 177 (711). – С. 2.

5. Процек, О. Г. Історія заснування Вінницького медичного інституту... – С. 195.

6. Мороз, В. М. Основні етапи становлення і розвитку Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова... – С. 3-4.

7. Мороз, В. М. Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова (історія створення, підсумок основних напрямків діяльності, перспективи подальшого розвитку)... – С. 13-14.

8. Мороз, В. М. Основні етапи становлення і розвитку Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова... – С. 4.

9. Морейніс, Л. К. Більше уваги і допомоги Вінницькому медінституту... – С. 2.

10. Прийом відмінників навчання медичного інституту в обкомі КП(б)У // Більшовицька правда. – 1936. – 2 липня. – № 150 (1285). – С. 2.

11. Мороз, В. М. Основні етапи становлення і розвитку Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова... – С. 4.

12. У медінституті // Більшовицька правда. – 1936. – 9 серпня. – № 182 (1317). – С. 4.

13. Бріліант, Г. Д. Другий випуск лікарів Вінницького медичного інституту / Г. Д. Бріліант, Л. К. Морейніс // Там само. – 1937. – 2 квітня. – № 75 (1411). – С. 3.

14. Кононенко, І. П. Даємо країні висококваліфікованих лікарів / І. П. Кононенко // Там само. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.

15. Давидюк, А. Т. З історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) / А. Т. Давидюк // Вісник Вінницького державного медичного університету. – Вінниця, 1997. – №1 (2). – С. 97.

16. Морейніс, Л. К. Більше уваги і допомоги Вінницькому медінституту... – С. 2.

17. Процек, О. Г. Історія заснування Вінницького медичного інституту... – С. 195.

18. Клецьельман, А. Віддам знання рідній батьківщині / А. Клецьельман // Більшовицька правда. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.

19. Глінобов, В. Шлях в життя / В. Глінобов // Там само. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.

20. Бріліант. Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на перший курс / Бріліант // Там само. – 1936. – 30 липня. – № 174 (1309). – С. 4.

21. Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на лікувальний факультет 1-го курсу інституту // Червоний кордон. – Кам'янець-Подільський. – 1936. – 12 травня. – № 108 (1991). – С. 8.

22. Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на лікувальний факультет 1-го курсу інституту // Там само. – 1936. – 5 червня. – № 128 (2010). – С. 8.

23. Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на 1-й курс лікувального факультету інституту // Там само. – 1937. – 20 травня. – № 115 (2299). – С. 6; Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на 1-й курс лікувального факультету інституту // Там само. – 1937. – 27 травня. – № 121 (2305). – С. 6.

24. Давидюк, А. Т. З історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 96.

25. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВО), ф.п.136, оп.6, спр.494, арк.18.

26. Тяга до медичної освіти // Більшовицька правда. – 1935. – 5 серпня. – № 179 (1013). – С. 4.

27. Велика тяга до медичних знань // Там само. – 1936. – 3 серпня. – № 177 (1312). – С. 4.

28. Корхов, С. И. Некоторые этапы деятельности Винницкого медицинского института им. Н.И. Пирогова... – С. 6.

29. Кононенко, І. П. Даємо країні висококваліфікованих лікарів / І. П. Кононенко // Більшовицька правда. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.

30. Там само.

31. Там само.

32. Перший випуск медичного інституту // Більшовицька правда. – 1936. – 14 квітня. – № 86 (1221). – С. 4.

33. Прийом відмінників навчання медичного інституту в обкомі КП(б)У // Там само. – 1936. – 2 липня. – № 150 (1285). – С. 2.
34. Конференція випускників медінституту // Там само. – 1936. – 30 червня. – № 149 (1284). – С. 4.
35. Бріліант, Г. Д. Другий випуск лікарів Вінницького медичного інституту / Г. Д. Бріліант, Л. К. Морейніс // Там само. – 1937. – 2 квітня. – № 75 (1411). – С. 3.
36. Корохов, І. Испит складено / І. Корохов // Там само. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.
37. Белага, М. Виправдаємо почесне звання / М. Белага, Ф. Ясько, Є. Гойхерс, А. Шейнгерц, Я. Овінціцький // Там само. – Вінниця. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.
38. Гольденберг, Е. Здійснені мрії / Е. Гольденберг // Там само. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.
39. Кононенко, І. П. Дасмо країні висококваліфікованих лікарів / І. П. Кононенко // Там само. – 1938. – 2 серпня. – № 176 (1813). – С. 3.
40. Роллан, Р. Лист Ромен Роллана студентам Вінницького медінституту / Ромен Роллан // Молодий більшовик. – Вінниця. – 1936. – 22 липня. – № 99 (1733). – С. 2.
41. На першій олімпійській олімпіаді // Більшовицька правда. – 1936. – 10 березня. – № 57 (1192). – С. 4.
42. Студенти їдуть на змагання // Там само. – 1936. – 21 квітня. – № 92 (1227). – С. 4.
43. Крат, А. И. Из истории деятельности партийной организации института... – С. 18.
44. Там само. – С. 19.
45. Давидюк, А. Т. З історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 96-97.
46. Там само. – С. 97.
47. Солодкін, Н. Оздоровити керівництво Вінницького медичного інституту / Н. Солодкін // Молодий більшовик. – 1938. – 22 грудня. – № 173 (2162). – С. 2.
48. Там само.
49. Смольський, Л. П. Вуз руками його ректорів... / Л. П. Смольський // Молодий медик: газета колективу Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова. – Вінниця. – 2003. – червень. – № 22. – С. 3.
50. Солодкін, Н. Оздоровити керівництво Вінницького медичного інституту... – С. 2.
51. Давидюк, А. Т. З історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 96.
52. Будівництво медичного інституту // Більшовицька правда. – 1935. – 23 лютого. – № 45 (879). – С. 4.
53. Будівництво медичного інституту // Там само. – 1935. – 30 січня. – № 25 (859). – С. 6.
54. На будівництві медичного інституту // Там само. – 1935. – 5 жовтня. – № 230 (1064). – С. 4.
55. Будівництво медичного інституту // Там само. – 1935. – 14 червня. – № 135 (969). – С. 4.

56. Нові студентські гуртожитки // Там само. – 1935. – 17 червня. – № 138 (972). – С. 4.

57. Гуртожиток для студентів медінституту // Там само. – 1935. – 16 жовтня. – № 239 (1073). – С. 4.

58. Студентський гуртожиток // Там само. – 1935. – 12 грудня. – № 283 (1117). – С. 4.

59. У медінституті // Там само. – 1936. – 9 серпня. – № 182 (1317). – С. 4.

60. Давидюк, А. Т. 3 історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 97.

61. Бріліант, Г. Д. Другий випуск лікарів Вінницького медичного інституту / Г. Д. Бріліант, Л. К. Морейніс // Більшовицька правда. – Вінниця. – 1937. – 2 квітня. – № 75 (1411). – С. 3.

62. ДАВО, ф.п.136, оп.6,спр.494, арк.19.

63. Давидюк, А. Т. 3 історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 96.

64. Апаратура для медінституту // Більшовицька правда. – 1936. – 5 серпня. – № 179 (1314). – С. 4.

65. ДАВО, ф.п.136, оп.6, спр.494, арк.19.

66. Там само.

67. Маєвська, О. В. Бібліотека університету / О. В. Маєвська, О. А. Бурмістрова // Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова: матеріали з історії університету / [Під ред. В.М.Мороза]. – Вінниця: ВДМУ, 1994. – С. 216.

68. Бріліант, Г. Д. Другий випуск лікарів Вінницького медичного інституту / Г. Д. Бріліант, Л. К. Морейніс // Більшовицька правда. – 1937. – 2 квітня. – № 75 (1411). – С. 3.

69. Давидюк, А. Т. 3 історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 97.

70. ДАВО, ф.п.136, оп.6, спр.494, арк.18.

71. Увічнення пам'яті Максима Горького // Більшовицька правда. – 1936. – 16 липня. – № 162 (1297). – С. 4.

72. Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на 1-й курс лікувального факультету інституту // Червоний кордон. – 1937. – 20 травня. – № 115 (2299). – С. 6; Вінницький медичний інститут оголошує набір студентів на 1-й курс лікувального факультету інституту // Там само. – 1937. – 27 травня. – № 121 (2305). – С. 6.

73. ДАВО, ф.п.136, оп.6, спр.494, арк.17.

74. Давидюк, А. Т. 3 історії організації Вінницького медичного університету (1934–1937 рр.) ... – С. 96.

75. ДАВО, ф.п.136, оп.6, спр.494, арк.17.

76. Там само, арк.17-18.

77. Там само.

78. Там само.

79. Там само.

80. Прийом відмінників навчання медичного інституту в обкомі КП(б)У // Більшовицька правда. – 1936. – 2 липня. – № 150 (1285). – С. 2.

Резюме

Исследуются образование и деятельность Винницкого медицинского института, в частности формирование преподавательского состава и студенческого контингента, отдельные аспекты учебной и общественной работы, профсоюзная деятельность, репрессии против руководителей вуза, материальное положение студентов.

Ключевые слова: Винницкий мединститут, директора, преподаватели, студенты, учеба, репрессии, строительство.

Одержано 12 квітня 2012 року

УДК 792(477.43-21)“1931-1945”

Г.Ю.Топольницька

Хмельницький обласний музично-драматичний театр імені Г.І.Петровського: сторінки історії (1931–1945 рр.)

Досліджується початкові етапи історії Хмельницького обласного музично-драматичного театру ім. Г.І.Петровського (М.Старицького), зокрема діяльність в роки Великої Вітчизняної війни.

Ключові слова: театр, артисти, Велика Вітчизняна війна, гастролі.

Формування національної самосвідомості – одне з найбільш складних завдань, яке стоїть перед сучасним українським суспільством. Українське театральне мистецтво, непересічні цінності якого увійшли органічною складовою у світову духовну спадщину, належить до унікальних за своїм значенням національних культур. Театр – це школа духовного вдосконалення народів, а його драматургія – яскраве відображення історії становлення національного духу.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що донедавна історія та діяльність працівників культури і мистецтва Поділля в роки Великої Вітчизняної війни як соціально-культурний феномен не була предметом наукового розгляду та дослідження. Деякі аспекти діяльності артистів театру імені Г.І.Петровського були висвітлені в працях М.Скорського, С.Єсюніна, О.Алтухової, Н.Вінідіктової.

Мета цієї статті – представити читачеві діяльність Хмельницького обласного театру ім. Петровського (М.Старицького) в період Великої Вітчизняної війни.